

Marcela Andoková: **Čierna som, a predsa krásna. Tyconiov výklad Piesne piesní 1,5**, Bratislava: IRIS, 2020, 226 stran, ISBN 978-80-8200-033-0

Kniha docentky klasické filologie Filozofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě vyšla v roce 2020, přece však ještě i nyní je jistě potřebné na tuto publikaci upozornit. Jejím předmětem je kartaginský donatistický teolog Tyconius, laik, jehož autorská aktivita spadá do sedmdesátých až devadesátých let 4. století. Tyconiovo hlavní dílo nese název *Liber regularum*, moderní kritickou edici, s níž také Andoková v recenzované knize pracuje, pořídil J.-M. Vercruysse pro řadu Sources chrétiennes, vyšla v Paříži 2004. Do poloviny 20. století se tomuto patristickému spisovateli dostávalo poměrně málo pozornosti, zájem o něj patrně probudily nové edice Augustinova spisu *De doctrina christiana*, kde je Tyconius důkladně citován a komentován. U nás a na Slovensku se o Tyconiovi ani příliš nevědělo, ve *Slovníku latinských spisovatelů* mu věnuje Eva Kuťáková pod šifrou „ek“ jen několik řádků.¹ Slovenskou situaci radikálně změnila Marcela Andoková nejen recenzovanou publikací, ale celou řadou předchozích časopiseckých a sborníkových detailních studií a rozborů Tyconiova díla.

Ve vzdálenějším zahraničí má studium tohoto patristického spisovatele již delší tradici,² je kriticky vydáván, překládán a komentován v řadě časopiseckých i knižních odborných studií. Marcela Andoková ostatně přehled příslušného výzkumu podává (s. 11n.). Pochopitelně neregistruje již knihu, kterou vydal roku 2022 Karol Pietr Kulpa.³ Stejně jako tento autor, i další zdůrazňují eschatologický náboj Tyconiových *Regulí*, většinou je však toto dílo charakterizováno jako hermeneutické s podstatným významem pro eklesiologii. V této souvislosti je třeba uvést, že se Tyconiovým pojetím církve zabýval mladý Joseph Ratzinger.⁴ Dále stojí za pozornost, že Karel Skalický ve svém textu „Církev Kristova a církev Antikristova v teologii Matěje z Janova“ vyslovil hypotézu, jejíž správnost má za vysoce pravděpodobnou, totiž že titul

1 Eva Kuťáková, Anežka Vidmanová, *Slovník latinských spisovatelů*, Voznice: LEDA 2004.

2 Viz heslo „Tyconius“ Karly Pollmannové in: *Lexikon der antiken christlichen Literatur*, Freiburg: Herder, 21999.

3 Karol Pietr Kulpa, *Tyconius' Theological Reception of 2 Thessalonians 2:3–12*, Tübingen: Mohr-Siebeck, 2022.

4 Joseph Ratzinger, Beobachtungen zum Kirchenbegriff des Tychonius im Liber regularum, *Revue des études augustiniennes* (1956/2); v Andokové soupisu zaznamenáno na s. 210.

spisu jednoho z tzv. Husových předchůdců, Matěje z Janova, *Regulae Veteris et Novi Testamenti*, vyšel z názvu Tyconiova *Liber regularum*.⁵

Marcela Andoková přistoupila k sepsání knihy velmi dobře připravena, jak vidíme i ze soupisu sekundární literatury (s. 199). Habilitovala se ve filologii, všímá si tedy důkladně i formální stránky Tyconiova spisku, jeho jazykové, stylistické a vůbec rétorické výbavy. Zabývá se jí již v kapitole první, detailně pak zejména ve druhé kapitole, nadepsané „Dedič antickej rétorickej tradície“, kde poukazuje na inspiraci, jíž byl Tyconiovi Quintilianus. Seznamuje pak s Tyconiovým termínem *regula fidei* a s jeho vztahem ke Quintilianově *regula loquendi*, přičemž upozorňuje, že „mezi Quintilianovým dílem a Tyconiovou hermenetickou příručkou neexistuje prakticky žádná literární závislost nebo podobnost“. Zde též autorka podává rétorickou strukturu spisu *Liber regularum* a obsah a charakter jeho jednotlivých „regulí“. Tyto dvě první kapitoly Tyconia může zájemce číst i v Andokové slovenském překladu, uveřejněném s titulem „Kniha pravidel“ r. 2014 ve sborníku *Pluralita myslenia v tradícii kresťanského staroveku a stredoveku*.⁶

Třetí, centrální, kapitola knihy Marcely Andokové je nadepsána „Tyconiovo chápanie cirkvi na pozadí Pies 1,5“. Jde o verš „Černá jsem, a přece půvabná, Jeruzalémské dcery“ (ČEP). Andoková zde představuje Tyconiovo druhé pravidlo („dvojité rozdelenie Pánovho tela“) a konstatuje, že zde autor předkládá svou koncepci dvojité církve (*ecclesia bipartita*), koncepci, která stojí v centru jeho eklesiologie. Autorka nepočítá s tím, že by snad její knihu četli jen biblisté či teologové, i proto je tato kapitola rozsáhlá a její obsah je bohatý, jak prozradí nadpisy podkapitol: „Miesto Piesne piesní v biblickom kánone“, „Pohľad súčasnej biblistiky na Pies 1,5“, „Interpretácia Pies 1, 5 v starokresťanskej literatúre“, „Význam dvojitého Pánovho tela v diele *Liber regularum*“, „Interpretácia Pies 1, 5 v centre Tyconiovej ekleziológie“, „Skutočná láska k bratom“, „Nechajte oboje rásť až do žatvy“. – Poslední, čtvrtá, kapitola knihy Marcely Andokové uvažuje o míře Tyconiova vlivu na Augustinovu homiletickou tvorbu v období jeho polemiky s donatisty; je zde představena také příslušná kritická pasáž ze třetí knihy Augustinova spisu

5 Karel Skalický, *Církev Kristova a církev Antikristova v teologii Matěje z Janova*, in: *Mistr Matěj z Janova ve své a v naší době. Sborník z vědeckého symposia, konaného na Teologické fakultě Jihočeské univerzity 29.–30. listopadu 2000*, Brno: L. Marek, 2002, 47–69.

6 Rastislav Nemeč, Miloš Lichner, Michal Chabada, Marcela Andoková, *Pluralita myslenia v tradícii kresťanského staroveku a stredoveku*, Trnava: Universitas Tyrnaviensis – Facultas Theologica, 2014.

De doctrina christiana. Na okraj řekněme, že Andoková toto Augustinovo dílo přeložila do slovenštiny.⁷

Publikace má poznámky odkazující k pramenům i k literatuře a místy přinášející i nutné rozvedení textu samotného. Je vybavena veškerým aparátem: anglické resumé, seznam zkratk, obsáhlá (s. 190–212) bibliografie, jmenný rejstřík a index biblických citátů, zájemce potěší i příloha na s. 187 (faksimile začátku *Liber regularum* z rukopisu 9. století). Kniha je navíc opravdu pěkná i díky obalu, který nese obrázek podle návrhu Dany Paraličové, poutavý pro zrak i velmi sdělný co do obsahu.

Jana Nechutová

⁷ Augustín sv. *O křesťanské náuce – o milosti a slobodnej vůli*, přel. M. Andoková – R. Hor-
ka, Prešov: Petra, 2004.